

Najlepšia prax obstarávania energií vo verejnom sektore

október 2025

OBSAH

Princípy pre lepšie obstarávanie elektriny a plynu	4
Štát by mohol efektívnejším nákupom ušetriť na energiách	5
1. Centralizovať obstarávania pre zníženie nákladov a skvalitnenie procesov	8
2. Rokovať o cene namiesto využívania cenníkov	11
3. Doložiť dodávateľovi presné údaje o spotrebe vrátane diagramu	12
4. Nakupovať s predstihom a pri veľkoodbere po častiach	14
5. Súťažiť len cenu elektriny a plynu a pri veľkých nákupoch zvážiť aukcie	15
6. Obstarávať pravidelne aspoň raz za dva roky a bez dodatkov	17
Bibliografia	18
Zoznam skratiek.....	19

ZOZNAM GRAFOV

Graf 1: Odhad nákladov na elektrinu a plyn vo verejnom sektore v roku 2024 (mil. eur).....	5
Graf 2: Mestá s najvyššími odhadovanými výdavkami na elektrinu a plyn za rok 2024 (v mil. eur).....	5
Graf 3: Ministerstvá s najvyššími odhadovanými výdavkami na elektrinu a plyn za rok 2024 (v mil. eur)	5
Graf 4: Odhad rozdelenia výdavkov obcí na elektrinu a plyn podľa hodnoty zákazky na rok 2024	7
Graf 5: Zložky ceny elektriny a plynu bez prirážky obchodníka v roku 2024 (eur/MWh).....	7
Graf 6: Fixné ceny plynu (komodita) na rok 2025 podľa obstaraného objemu (v eur/MWh).....	8
Graf 7: Fixné ceny elektriny (komodita) na rok 2025 podľa obstaraného objemu (v eur/MWh)	8
Graf 8: Fixné ceny plynu podľa typu zmluvy na rok 2025 (v eur/MWh).....	11
Graf 9: Fixné ceny elektriny podľa typu zmluvy na rok 2025 (v eur/MWh).....	11
Graf 10: Index burzových cien plynu oproti priemeru daného roka.....	14
Graf 11: Index burzových cien elektriny oproti priemeru daného roka.....	14
Graf 12: Priemerná cena na spote počas dňa v jednotlivých mesiacoch v roku 2024 (eur/MWh)	16

ZOZNAM BOXOV

Box 1: Spôsoby obstarávania elektriny a plynu vo verejnom sektore	6
Box 2: V Rakúsku verejná správa obstaráva spoločne a šetrí administratívne náklady	9
Box 3: Ako pripraviť podklady pre obstarávanie energií.....	12
Box 4: Pevná a denná tržobná cena komodity.....	15

Princípy pre lepšie obstarávanie elektriny a plynu

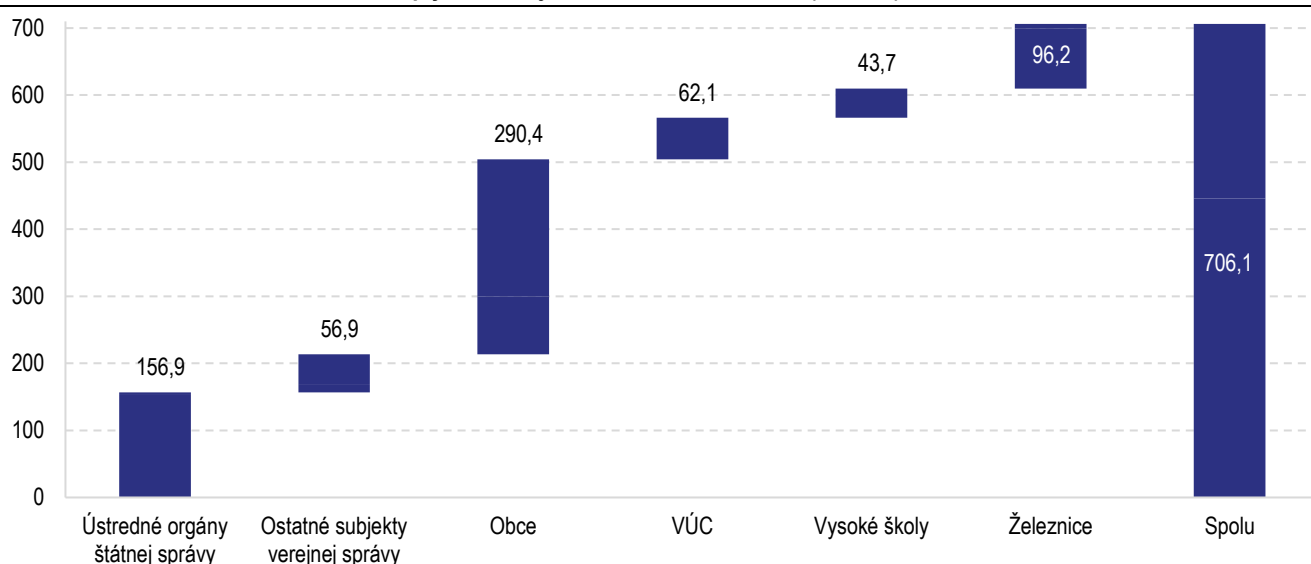
Výdavky verejného sektora na elektrinu a plyn v roku 2024 mierne presiahli 700 mil. eur. Z toho spotreba komodít v sektore dosahuje 305 mil. eur, zostatok predstavujú poplatky. Bez nutnosti reforiem a znižovania spotreby možno len skvalitnením obstarávaní ušetriť do 25 mil. eur ročne (8 % z ceny spotrebovaných komodít). Najefektívnejším opatrením je centralizácia a spájanie zákaziek do väčších celkov. Obdobný systém funguje napríklad v Rakúsku a čiastočne v Česku. Popritom úsporu prinesie odklon od cenníkov u menších organizácií a kvalitnejšie nastavenie zmluvných podmienok. Ďalšie, nateraz nekvantifikované, úspory možno dosiahnuť šetrením na spotrebe a administratívnych nákladoch. Na efektívnejšie obstarávanie energií preto odporúčame:

1. **Centralizovať obstarávanie pre zníženie nákladov a skvalitnenie procesov.** Nákup veľkého objemu elektriny a plynu je jednotkovo lacnejší ako menšie zákazky. Spoločné obstarávanie tiež môže zabezpečiť odbornejšiu a efektívnejšiu prípravu podkladov. Obstarávanie odberných miest s podobnou štruktúrou spotreby môže zastrešiť jeden orgán. Pre úspešnú centralizáciu je potrebné pokryť vstupné náklady a zmeniť procesy, čo hlavne pri menších organizáciách a obciach môže byť výzvou. Príkladom je Únia miest Slovenska, kde zapojené mestá ušetrili spoločným nákupom elektriny do 40 % na prírážke (približne 7 % z ceny komodity).
2. **Rokovať o cene namiesto nakupovania z cenníkov.** Individuálnou dohodou na cene by malé obce, ktoré nemusia súťažiť, mohli ušetriť výraznú časť nákladov na elektrinu a plyn. Cenníkové ceny elektriny a plynu bývajú vyššie v porovnaní s individuálne vyrokovanými a prispôsobenými spotrebe odberateľa. Napríklad Radobica a Košeca individuálnymi zmluvami na elektrinu ušetrili tretinu komoditných nákladov oproti najnižším cenníkom.
3. **Doložiť dodávateľovi presné údaje o spotrebe vrátane diagramu.** Odhad spotreby by mal byť čo najpresnejší so zohľadnením plánovaných rekonštrukcií, odstávok alebo inštalácie obnoviteľných zdrojov. Zachovanie vysokej flexibility odberu sa môže preniesť do vyššej jednotkovej ceny. Vďaka informáciám o objeme a priebehu spotreby môžu dodávatelia optimalizovať nákupnú stratégiu a ponúknuť lepšie ceny. Napríklad mesto Komárno aj vďaka tomu vysúťažilo dodávku elektriny na rok 2025 s prírážkou len 1,7 eur/MWh, na rozdiel od priemeru 9,5 eur/MWh analyzovaných obcí (úspora na komodite do 10 %).
4. **Nakupovať s dostatočným predstihom a pri veľkoodbere po častiach.** Obstarávanie je vhodné vyhlásiť aspoň pol roka pred koncom aktuálnej zmluvy. Včasná príprava necháva priestor na konzultácie s dodávateľmi, úpravu podkladov, či prípadné opakované obstarávanie. Väčšie nákupy možno po vzore rakúskej centrálnej agentúry BBG rozdeliť na tranžena využitie aktuálneho cenového vývoja a minimalizáciu výkyvov. Sociálna poisťovňa včasným nákupom plynu dosiahla úsporu 7 % na komodite.
5. **Súťažiť len cenu elektriny a plynu a pri veľkých nákupoch zvážiť aukcie.** Kritériom súťaže by mala byť len cena energie bez distribúcie a poplatkov v eurách. V opačnom prípade dodávateľ zohľadní riziko vývoja poplatkov do vyšších cien. Viackolová súťaž v podobe aukcie môže priniesť nižšie ceny hlavne pri väčších zákazkách. Napríklad centralizované obstarávanie plynu Galanty a zapojených obcí dosiahlo aukciou zníženie marže dodávateľa k burzovej cene o 70 % na 3,5 eur/MWh (približne 7 % z celkovej ceny komodity).
6. **Obstarávať pravidelne aspoň raz za dva roky a bez dodatkov.** Zazmluvnenie nákupu elektriny a plynu je vhodné maximálne na dva roky, dlhšie zmluvné obdobia môžu viesť k mierne vyšším cenám. Namiesto dodatočného starších zmlúv je žiaduce otvoriť súťaž pre viacero dodávateľov. Príkladom efektívneho opakovaného obstarávania je Zbor väzenskej a justičnej stráže, ktorý na základe rámcovej dohody každoročne uzatvára centrálnu vysúťažujúcu zmluvu na dodávku elektriny a plynu pre všetky odberné miesta.

Štát by mohol efektívnejším nákupom ušetriť na energiách

Náklady na elektrinu a plyn dosahujú 2 % rozpočtu verejnej správy, v roku 2024 prekročili 706 mil. eur. Najväčšie výdavky na energie majú dlhodobu obce a mestá, ktoré zároveň v mnohých prípadoch nakupujú samostatne a potenciálne menej efektívne. Najväčšími odberateľmi vo verejnej správe sú Železnice Slovenskej republiky, ministerstvo zdravotníctva a ministerstvo vnútra, ktoré zabezpečuje obstarávanie aj pre iné rezorty. Výdavky na energie sú v rozpočtovom systéme evidované sumárne, detailnejší pohľad na elektrinu a plyn možno získať len analýzou zmlúv¹. Individuálne boli posudzované zmluvy v celkovom objeme za 466 mil. eur (Graf 1).

Graf 1: Odhad nákladov na elektrinu a plyn vo verejnom sektore v roku 2024 (mil. eur)

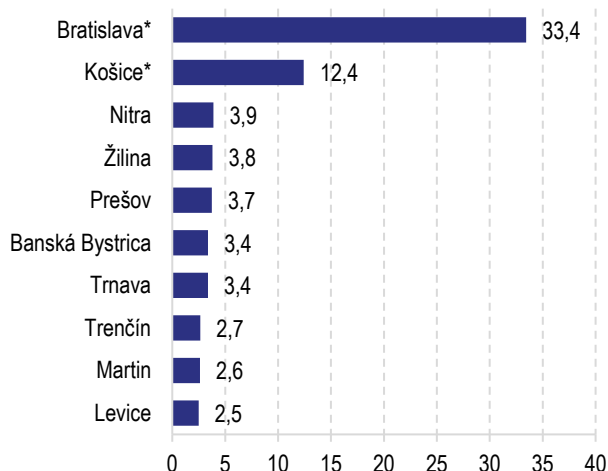

Pozn.: Extrapolované z celkových výdavkov na energie podľa IHA.

Zdroj: RIS, ÚHP

Z celkových nákladov tvoria komodity približne 305 mil. eur. Odhadovaná vlastná spotreba elektriny a plynu vo verejnej správe vrátane distribučných poplatkov a daní dosiahla približne 610 mil. eur (zvyšných 96 mil. eur tvoria výdavky železníc²). Z toho polovicu tvoria tarifné poplatky. Priestor na úsporu prostredníctvom lepšieho nastavenia zmlúv tak možno hľadať zo zvyšných 305 mil. eur. V odhadovanej ročnej spotrebe tvorí plyn približne 57 % a elektrina 30 %, s objemom 2,4 TWh a 1,3 TWh (IHA, 2024). Náklady na dodávku tepla vzhľadom k regulácii a minimálnej cenovej flexibilitě neboli analyzované.

Graf 2: Mestá s najvyššími odhadovanými výdavkami na elektrinu a plyn za rok 2024 (v mil. eur)

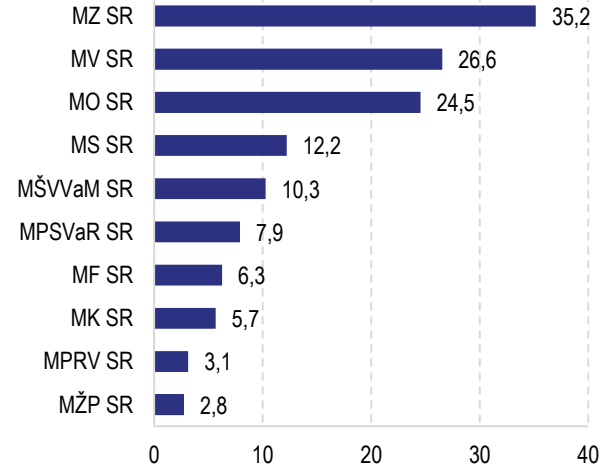

*Vrátane mestských častí.

Pozn.: Celkové výdavky na energie indikované v RIS očistené o odhad výdavkov na teplo.

Zdroj: RIS, IHA

Graf 3: Ministerstvá s najvyššími odhadovanými výdavkami na elektrinu a plyn za rok 2024 (v mil. eur)

Pozn.: Celkové výdavky na energie indikované v RIS očistené o odhad výdavkov na teplo.

Zdroj: RIS, IHA

¹ Organizácie sídlacie v nájomoch sú zaradené do sumáru v prípade, že majú samostatne vedené náklady na energie v Rozpočtovom informačnom systéme.

² Väčšinu výdavkov železníc tvorí nákup trakčnej elektriny Železnicami Slovenskej republiky, ktorá je ďalej predávaná dopravcom.

Skvalitnením obstarávania môže štát ušetriť do 25 mil. eur ročne. Úsporu možno dosiahnuť uplatnením nenáročných zmien v nastavení procesov naprieč rezortami a sektormi, vrátane obcí. Do odhadu neboli zahrnuté náklady ŽSR, nakoľko väčšinu energií podnik ďalej predáva dopravcom s minimálnou vlastnou spotrebou. Ďalšie šetrenie by bolo možné dosiahnuť znižovaním spotreby energií a zoštíhlením administratívy pri najvyššej miere centralizácie. Tieto opatrenia sú časovo a implementačne náročnejšie, napríklad v Rakúsku sa systém vyvíjal postupne počas 20 rokov. Centrálné obstarávacie agentúry v zahraničí vykazujú úspory 15 až 18 % v porovnaní s individuálnym nakupovaním (eSPap v Portugalsku a BBG v Rakúsku).

Menšie organizácie často nakupujú energie samostatne, centrálné nákupy zvyčajne využívajú rámcové mechanizmy. Prevažná väčšina nákupov vo verejnom sektore prebieha elektronicky. Výnimku z tohto procesu majú zákazky malého rozsahu do 50-tis. eur, ktoré môžu organizácie zadávať priamo, pod podmienkou hospodárnosti (viac v Boxe 1). Organizácie si zväčša volia formu obstarávania s nízkou administratívnou záťažou, čo v prípade malých zákaziek často znamená nákup podľa cenníkových cien a v prípade najväčších obstarávaní opakované výzvy s vybranými dodávateľmi. Pri väčších organizáciách a spoločných obstarávaníach sú štandardom rámcové súťaže s niekoľkoročným trvaním.

Box 1: Spôsoby obstarávania elektriny a plynu vo verejnom sektore

Malé zákazky do 50-tisíc eur ročne môžu byť uzavreté priamo. Zákazky malého rozsahu nemusia postupovať podľa Zákona o verejnom obstarávaní. Organizácia si môže vyžiadať cenovú ponuku od ľubovoľného dodávateľa, prípadne zvoliť cenníkovú cenu. Podmienkou je preukázanie hospodárnosti porovnaním ponúk viacerých subjektov, prípadne cenníkov. Malé zákazky sú najčastejším spôsobom obstarávania energií v obciach (Graf 4).

Veľké obstarávania sa zo zákona musia riadiť postupmi podporujúcimi súťaž. Pri podlimitných zákazkách od 50- do 143-, resp. 221-tisíc eur pre obce, možno vybrať spomedzi ponúk troch subjektov bez súťaže pre neobmedzený počet dodávateľov. Pre nadlimitné zákazky sú stanovené dlhšie lehoty s prísnejšími oznamovacími povinnosťami, ktoré sú na rozdiel od podlimitnej zákazky záväzné. Väčšie obstarávania tak môžu dosiahnuť lepšie ceny vďaka umožneniu efektívnejšej súťaže medzi viacerými dodávateľmi.

Obstarávanie môže prebiehať v podobe rámcovej dohody alebo dynamického nákupného systému (DNS). Pravidelné nákupy si obstarávatelia môžu zjednodušiť využitím rámcovej zmluvy alebo DNS. Obstarávateľ vtedy nastaví časť podmienok pri vyhlásení súťaže, či založení DNS, a ponuky od dodávateľov na stanovené obdobia získava prostredníctvom opakovaných zákaziek počas trvania rámcovej dohody resp. DNS.

Rámcová dohoda umožňuje opakované uzavretie zmlúv s jedným alebo viacerými vybranými dodávateľmi. Rámcová dohoda sa uzatvára maximálne na 4 roky a stanovuje len predpokladaný celkový objem zákaziek. Obstarávateľ zadáva čiastkové zákazky, do ktorých sa môžu zapojiť len dodávatelia, ktorí k rámcovej dohode pristúpili pri jej vzniku. Zákazky je možné zadávať len do vyčerpania dohodnutého finančného alebo množstevného limitu plnenia.

Dynamický nákupný systém (DNS) je otvorenejšou alternatívou rámcovej dohody. Do systému sa priebežne môžu zapojiť aj noví uchádzači a možno ho zriadiť na obdobie dlhšie než 4 roky. Presná špecifikácia predmetu zákazky a určenie ceny sa uvádza v čiastkových zákazkách vyhlasovaných v rámci DNS. Vyhlásenie DNS sa podobá vytvoreniu platformy, do ktorej sa môžu priebežne prihlasovať noví dodávatelia.

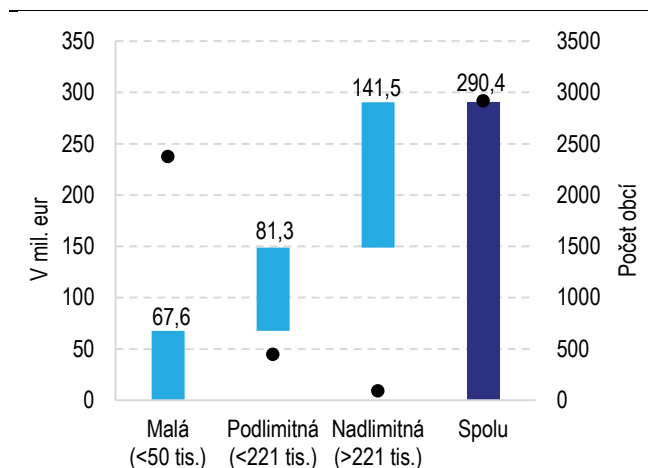
Centralizované obstarávania môžu prebiehať v jednej spoločnej alebo vo viacerých priebežných menších výzvach. Napríklad v prípade rámcovej zmluvy môže obstarávateľ každoročne vyhlásiť jednu spoločnú výzvu pre všetky zapojené organizácie a v podmienkach rámcovej dohody zaviazat' zapojené organizácie k podpisu realizačných zmlúv s vysúťaženým dodávateľom. Spoločnú výzvu zároveň možno rozdeliť na časti podľa zapojených organizácií a umožniť dodávateľom zapojiť sa do jednotlivých častí s rozdielnymi cenovými ponukami, prípadne zapojiť sa len do niektorých častí. Bežnou praxou je aj vyhlasovanie viacerých výziev počas roka podľa potrieb zapojených organizácií bez výraznejšej koordinácie.

Približne polovica nákupov elektriny a plynu v obciach môže prebiehať mimo otvorenej súťaže. Obce zodpovedajú za najväčšiu časť výdavkov (približne 290 mil. eur) verejnej správy na elektrinu a plyn (Graf 1). Vzhľadom k výške nákladov na energiu odhadom až štyri pätiny obcí môžu nakúpiť elektrinu alebo plyn bez súťaže. Celkovo tak môže ísť až o štvrtinu

Najlepšia prax obstarávania energií vo verejnom sektore

(67,6 mil. eur) výdavkov na energie všetkých obcí (Graf 4). Napríklad v roku 2024 tak mohla obec nakúpiť až 800 MWh plynu priamo podľa cenníka dodávateľa. Spolu s podlimitnými zákazkami mohli obce zjednodušenou formou obstarat' elektrinu a plyn v hodnote takmer 150 mil. eur. Menšie obstarávania bez súťaže pritom môžu viesť k vyšším cenám. Dodržiavanie pravidiel pre nadlimitné zákazky po centralizácii tak môže priniesť úsporu.

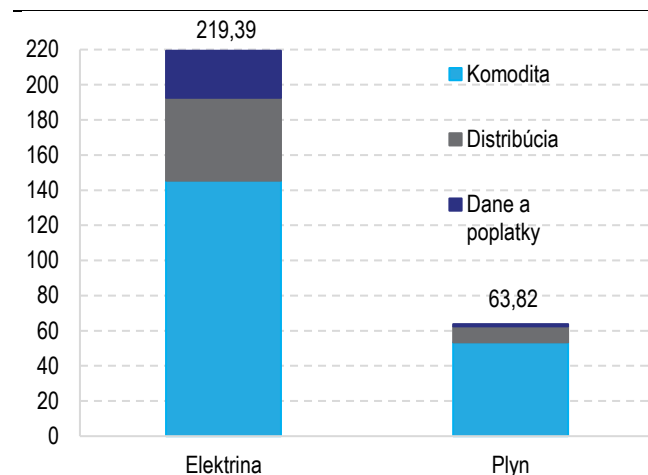
Graf 4: Odhad rozdelenia výdavkov obcí na elektrinu a plyn podľa hodnoty zákazky na rok 2024

Pozn.: Obec je zaradená do nižšej kategórie, pokiaľ má aspoň jednu komoditu do daného finančného limitu.

Zdroj: ÚHP, RIS, SIEA

Graf 5: Zložky ceny elektriny a plynu bez prirážky obchodníka v roku 2024 (eur/MWh)

*TPS, TSS (v základom pásme), odvod do NJF a spotrebná daň

Zdroj: ÚHP

Pozn.: Pri cenách distribúcie ide o priemernú cenu na základe vzorky dát o odberných miestach vo verejnej správe.

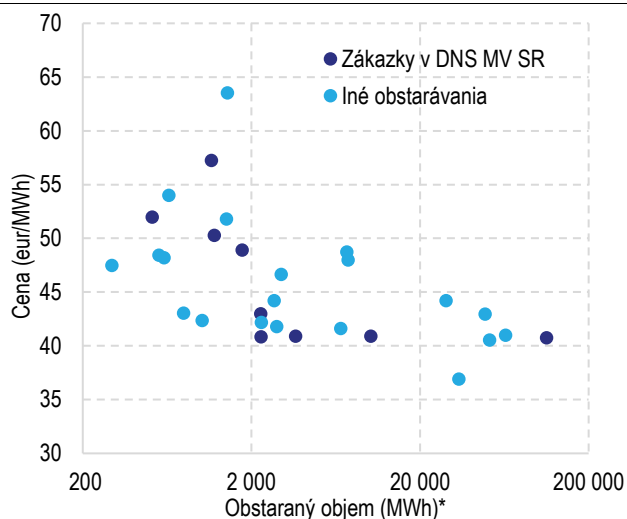
Väčšinu konečnej ceny elektriny a plynu tvorí komodita, okrem toho platia subjekty dane a distribučné poplatky.

V revízii boli analyzované len ceny komodít, bez zarátania pevne stanovených poplatkov. Cena komodity môže byť určená fixne (dodávateľ nakúpi energie s predstihom na dlhodobých burzách), alebo ako spot s prirážkou obchodníka (dodávateľ nakupuje energie každý deň na krátkodobom trhu). Výšku fixu a prirážky možno ovplyvniť vhodným nastavením obstarávania, napríklad centralizáciou alebo dodaním spotrebných dát. Marža obchodníka sa v analyzovaných zmluvách pohybuje od 0,5 až po desiatky eur za MWh v prípade cenníkových cien. K cene komodity sú následne prirátané distribučné poplatky na základe aktuálnej regulácie. Ich variabilná časť je pevne daná a naviazaná na objem spotreby, výška fixnej zložky závisí od správneho nastavenia rezervovaných kapacít. Dane a ďalšie poplatky sú fixnou zložkou ceny bez možnosti optimalizácie.

1. Centralizovať obstarávanie pre zníženie nákladov a skvalitnenie procesov

Väčšie obstarávania dosahujú nižšie jednotkové ceny. Organizácie s veľkým objemom nákupu na rok 2025 dosiahli pri zmluvách s fixnou cenou nižšiu jednotkovú cenu v porovnaní s menšími odberateľmi (Graf 6 a 7). Kým priemerná cena komodity v menších obstarávaníach dosiahla 116 eur/MWh pri elektrine a 47,7 eur/MWh pri plyne, pri veľkých obstarávaníach bola priemerná cena len 109 resp. 42,6 eur/MWh. Dodávatelia sú viac motivovaní uchádzať sa o zákazky s vyšším obratom, čo vedie ku širšej súťaži a tlaku na ceny. Veľké obstarávania zároveň rozkladajú fixné administratívne náklady na väčší objem dodanej komodity.

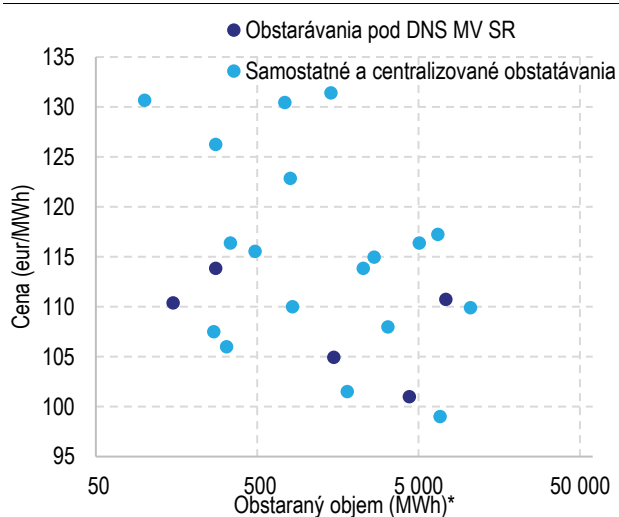
Graf 6: Fixné ceny plynu (komodita) na rok 2025 podľa obstaraného objemu (v eur/MWh)

*Pre veľké rozdiely v objemoch je dolná os logaritmická.

Zdroj: CRZ, ÚHP

Graf 7: Fixné ceny elektriny (komodita) na rok 2025 podľa obstaraného objemu (v eur/MWh)

*Pre veľké rozdiely v objemoch je dolná os logaritmická.

Zdroj: CRZ, ÚHP

Centralizované nákupy dosahujú výhodné ceny aj na spote. Pri nákupe na spote sa súťaží len prirážka dodávateľa k aktuálnej cene na trhu. Napríklad veľké obstarávania ministerstva zdravotníctva (89 GWh) a Železníc Slovenskej republiky (95 GWh netrakčnej elektriny) dosiahli prirážky vo výške len 2,5 resp. 3,7 eur/MWh. S kvalitnými podkladmi a viacerými uchádzačmi možno dosiahnuť nižšiu prirážku aj pri menších obstarávaníach, napríklad MPRV SR zo siedmych ponúk vysúdžilo prirážku 3,7 eur/MWh pri odbere 793 MWh elektriny. Na druhej strane niektoré organizácie dosahujú pri obdobnom objeme prirážky až do 20 eur/MWh.

Nákup by mal prebiehať v spoločnej výzve s jednotným obdobím dodávky, pri elektrine je vhodné spájať organizácie s podobnou krivkou odberu. Pre maximalizáciu úspor je žiaduce agregovať objemy spoločného nákupu a spájať organizácie do spoločnej výzvy. Oddelené výzvy v rámci spoločnej DNS nemusia byť pre organizácie cenovo výhodné (Graf 6 a 7, tmavomodré body). Výzva by mala stanoviť jednotné zmluvné obdobie s rovnakým začiatkom a koncom pre všetky organizácie. Zároveň je vhodné spájať organizácie s podobnou krivkou odberu. Cenové ponuky dodávateľov sú totiž prispôbené štruktúre odberu a pri spoločnom obstarávaní môžu penalizovať odberné miesta s rozdielnymi krivkami.

Dodávateľom v rámci spoločnej výzvy možno umožniť aj čiastočné zapojenie. Spoločnú výzvu možno rozdeliť na časti napríklad podľa organizácií či typu odberných miest. Dodávatelia sa tak môžu uchádzať o vybrané časti výzvy a tak zohľadniť odberovú krivku a platobnú disciplínu danej organizácie pri ponuke ceny. Napríklad ministerstvo zdravotníctva vďaka veľkému objemu spotreby rozdeleného na časti vysúdžilo jedny z najvýhodnejších cien aj pre menšie organizácie zapojené do výzvy.

Na Slovensku sú obstarávania centralizované len v malej miere. Spoločné nákupy zväčša organizujú pre vlastné podriadené organizácie centralizovanejšie subjekty verejnej správy (napríklad na úrovni ministerstva, samosprávneho kraja), širšie spájanie je skôr raritou. Prikladom združovania nad rámec rezortu je platforma ministerstva vnútra a na úrovni samospráv rámcová dohoda niektorých subjektov Únie miest Slovenska. Cez dynamický nákupný systém ministerstva vnútra nakupujú okrem podriadených organizácií aj niektoré iné ministerstvá (ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, ministerstvo životného prostredia, ministerstvo zahraničných vecí) a menšie organizácie (napr. Slovenský hydrometeorologický ústav, Dopravný úrad). Rámcová dohoda Únie miest Slovenska zabezpečuje nákup energií pre

13 členských miest vrátane Trenčína a Popradu na roky 2025 – 2028. Únia odhaduje vďaka zriadeniu rámcovej dohody a implementácii opatrení v energetickej efektívnosti úsporu nákladov na energie do 20 %.

V zahraničí centrálné obstarávacie agentúry dosahujú úspory vo výške 15 až 18 %. V Česku fungujú spoločné obstarávania podobne ako na Slovensku, preferovanou formou je spájanie v rámci rezortov. Spoločné obstarávanie na dobrovoľnej báze zastrešuje ministerstvo financií. Napríklad v Rakúsku či Portugalsku však obstarávanie energií spravuje centrálna agentúra, ktorá sprostredkúva aj nákup iných tovarov ako napríklad kancelárske potreby alebo autá. Agentúry odhadujú úsporu na 15 % v Portugalsku a 18 % v Rakúsku, úspora okrem nižších cien energií zahŕňa aj šetrenie na administratívnych nákladoch pri príprave obstarávaní. Fungovanie rakúskej agentúry BBG bližšie popisuje Box 2.

Box 2: V Rakúsku verejná správa obstaráva spoločne a šetrí administratívne náklady

V Rakúsku nakupuje energie (a ďalšie tovary a služby) pre verejnú správu štátna spoločnosť BBG. Cez BBG povinne obstarávajú centrálné organizácie štátnej správy, s dobrovoľným zapojením samospráv a podriadených organizácií. Spoločnosť je financovaná z poplatkov, ktoré sa v prípade energií pohybujú od 1,2 do 1,5 % hodnoty zákazky. Ročný objem nákupov energií dosahuje 500 mil. eur, čo spolu s IT službami predstavuje vyše polovicu obratu spoločnosti.

Obstarávanie cez spoločnosť znižuje administratívnu záťaž subjektov verejnej správy aj dodávateľov. Cez e-shop si zapojené organizácie vyberú produkt, ktorý následne vysúťaží BBG bez ich administratívneho zaťaženia. Nevýhodné ponuky sú odfiltrované pred začiatkom súťaže porovnaním ponúk dodávateľov s trhovými cenami. Zlúčením menších obstarávaní do skupín spoločnosť tiež zjednodušuje obhospodarovanie obstarávaní aj pre dodávateľov. Centralizácia verejných obstarávaní zároveň šetrí administratívne náklady na vyhlásenie jednotlivých obstarávaní, v Rakúsku vyčíslené na 16 mil. eur od vzniku BBG v roku 2001.

Manažment centrálnych nákupov kombinuje úspory z rozsahu s podmienkami prispôbenými odberom. Spoločnosť nakupuje elektrinu vo viacerých kolách pre združené subjekty na základe podobnej odberovej krivky. Tým sa zjednodušuje proces pre dodávateľov a vytvára príležitosť na vyjednanie lepších podmienok pre rôzne typy organizácií. Odberatelia z dôvodu predvídateľnejšieho rozpočtovania uprednostňujú fixné ceny, ktoré spoločnosť dohadovala do roku 2024. Po tlaku dodávateľov obstarávajú od roku 2025 organizácie cez BBG 20 % elektriny za trhovú cenu s vysúťaženou prirážkou.

BBG odhaduje úsporu 18 % na všetkých obstarávaniach oproti decentralizovaným nákupom. Väčšina ušetrených nákladov vychádza z úspor z rozsahu, keďže agregátny dopyt vytvorený cez BBG tlačí cenovú ponuku dodávateľov nižšie oproti trhovým cenám. Prípadne vychádza z rozdielu v úsporách víťaznej cenovej ponuky a ostatných ponúk zapojených do verejného obstarávania..

Združovanie do väčších celkov môže znížiť administratívnu záťaž, no vyžaduje si koordináciu a vstupné náklady. Pokrytie centralizovaného nákupu okrem prípravy obstarávania a sledovania trhu zahŕňa aj administratívne úlohy spojené s koordináciou a zbieraním údajov od viacerých subjektov. Zapojenie väčšieho množstva subjektov pod takýto systém by tak vyžadovalo vybudovanie samostatných kapacít so špecializovanou agendou vrátane energetiky, ktoré by nastavili a administrovali proces centralizovaného obstarávania v súlade s najlepšou praxou, ktoré by však mohli byť kompenzované odľahčením internej agendy. Úspora z veľkých obstarávaní sa javí byť násobne vyššia v porovnaní s počiatočnými nákladmi.

Pre samosprávy a menšie organizácie sú prekážkou centralizácie počiatočné dodatočné náklady. Spoločné obstarávania v súčasnosti kvôli personálnym nákladom zvyčajne zabezpečujú len väčšie rezorty pre svoje podriadené organizácie. Centralizácia nákupov malých organizácií a samospráv zodpovedných za takmer polovicu celkových nákladov môže významne prispieť k úspore napríklad nahradením často používaných cenníkových cien. Centralizované obstarávania už v súčasnosti prebiehajú v niektorých obciach. Ich organizáciu koordinuje regionálne združenie obcí (združenie ZMOS v okrese Nitra či ZMO región JE Jaslovské Bohunice), prípadne prebiehajú nad rámec regiónov v réžii zastrešujúceho mesta (Považská Bystrica a Sereď s využitím služieb Slovenského centra obstarávania a Galanta).

Centrálna administrácia umožňuje koncentrovať expertízu a zlepšovať proces verejného obstarávania. Správne nastavenie obstarávania energií je hlavne pre menšie subjekty náročná úloha, na ktorú nemusia mať kapacity. Na nákupy energií špecificky vplýva trhoví vývoj a flexibilná cenotvorba. Kvalitná príprava podkladov si vyžaduje znalosť fungovania trhu s energiami a skúsenosti s prípravou verejných obstarávaní v energetike. Individuálne obstarávanie menších obcí

a organizácií tak môže mať procesné nedostatky a vo výsledku dosiahnuť vyššie ceny. Tlak na vyššiu cenu vzniká napríklad požiadavkou na vysokú toleranciu pri nedodržaní zmluvného objemu, či možnosťou jednostrannej výpovede v krátkej lehote.

Vďaka predvídateľnosti a nižšej administratívnej záťaži je centralizácia výhodná aj pre dodávateľov. Rámcové dohody a DNS koncentrujú veľké množstvo odberu na jednom mieste a dodávateľovi poskytujú predvídateľné prostredie pre efektívne predkladanie ponúk s jednotnými podmienkami zmlúv. Naopak uchádzanie sa o menšie decentralizované ponuky vyžaduje predbežné sledovanie množstva výziev, opakované hodnotenie zmluvných podmienok a komunikáciu s obstarávateľom ohľadom opráv, a teda môže viesť k vyšším cenám.

2. Rokovať o cene namiesto využívania cenníkov

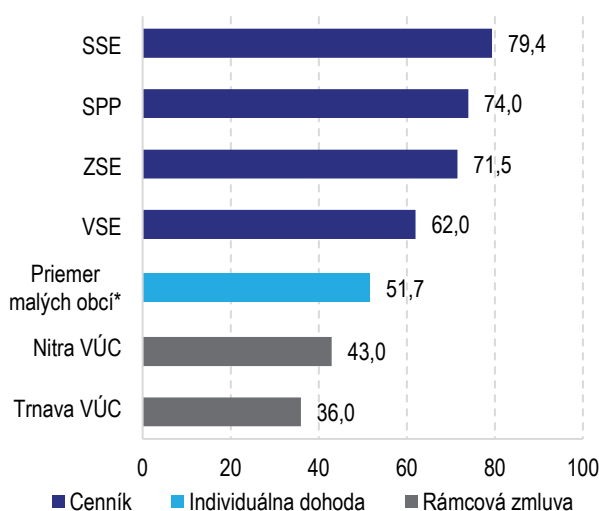
Organizácie s malým odberom často volia cenníkové ceny ako najjednoduchší spôsob nákupu. Keďže zákazky malého rozsahu do 50-tis. eur možno uzavrieť priamo bez súťaže, obstarávatelia môžu vyberať aj z cenníkov dodávateľa. Využívanie cenníkov šetrí organizáciám administratívne náklady spojené s prípravou podkladov pre individuálne dohody. Využitie cenníka zároveň poskytuje organizáciám predvídateľnosť výdavkov za energie, v porovnaní napríklad so spotovou cenou.

Cenníkové sadzby za elektrinu a plyn sú oproti individuálnym dohodám významne vyššie. Dodávateľia sú zo zákona povinní zverejňovať cenníky aj pre neregulovaný segment³. Tie sú však kvôli neznámym odberovým krivkám a celkovému objemu spotreby potenciálnych zákazníkov nastavené konzervatívne s väčšou prirážkou. Dodávateľ dokáže pri individuálnej dohode zohľadniť špecifika danej organizácie a pripraviť výhodnejšiu cenovú ponuku v porovnaní s cenníkom. Priemerný rozdiel medzi cenníkovou a individuálne dohodnutou cenou komodity bol v roku 2025 približne 30 % (Graf 8 a 9).

Odklonom od cenníkových sadzieb môžu obce ušetriť do 4,5 mil. eur ročne⁴. Zo vzoriek 100 zmlúv⁵ na neregulovanú dodávku elektriny a plynu v obciach na rok 2025 bola značná časť uzavretá na základe cenníka namiesto individuálnej dohody. Až 38 % analyzovaných zmlúv na dodávku elektriny a 22 % zmlúv na dodávku plynu využívalo cenníky, cenníkové nákupy môžu dosahovať celkový objem 10 až 21 mil. eur. Individuálnou dohodou na cene by tak obce mohli ušetriť približne 22 % celkových nákladov na elektrinu a plyn.

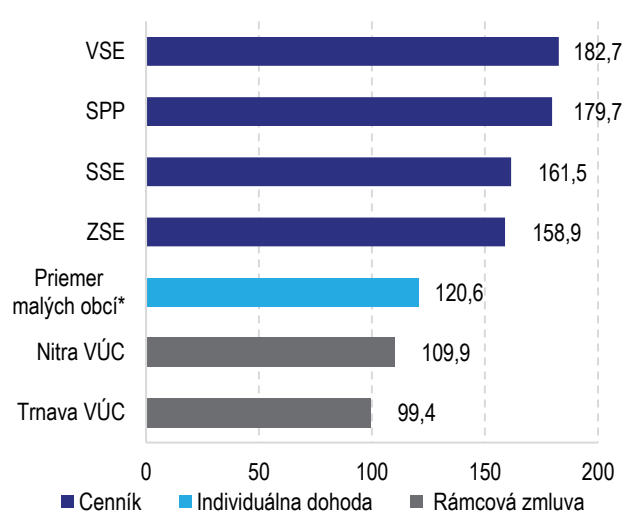
Rokovanie o cene vrátane poskytnutia informácií o spotrebe vedie k nižším jednotkovým cenám. Dodávateľ pri zohľadnení špecifik danej organizácie vie pripraviť výhodnejšiu cenovú ponuku v porovnaní s cenníkom. V niektorých prípadoch obce individuálnou dohodou dosiahli tretinovú úsporu na komodite odklonením sa od cenníkov. Rokovanie o cene je však náročnejšie ako využívanie cenníka, administratívnu záťaž možno znížiť centralizáciou.

Graf 8: Fixné ceny plynu podľa typu zmluvy na rok 2025 (v eur/MWh)

*Priemer 59 zmlúv obcí do 50-tis. eur. Zdroj: ZSE, SPP, SSE, VSE, CRZ
Pozn.: Bez distribučných poplatkov a DPH.

Graf 9: Fixné ceny elektriny podľa typu zmluvy na rok 2025 (v eur/MWh)

*Priemer 36 zmlúv obcí do 50-tis. eur. Zdroj: ZSE, SPP, SSE, VSE, CRZ
Pozn.: Bez distribučných poplatkov a DPH.

Aj niektoré štátne organizácie využívajúce cenníky by individuálnou dohodou na cene mohli ušetriť. Ide najmä o menšie samostatne nakupujúce organizácie a úrady s pobočkovou sieťou. Štátne organizácie by sa namiesto využívania cenníkov mali zapájať do centralizovaných obstarávaní minimálne na úrovni rezortov, centralizácia by však vzhľadom na výhodnejšie ceny (Graf 8 a 9) mala byť cieľovým riešením aj pre obce.

³ Podľa zákona 251/2012 Z.z. dodávateľia zverejňujú cenníky aj v segmente neregulovaných odberateľov.

⁴ Rozsah je podiel z celkových výdavkov obcí, ktoré môžu elektrinu a plyn nakupovať ako zákazku malého rozsahu. Dolný limit predpokladá, že ide len o obce s výdavkami do 50 tis. eur (limit pre zákazky malého rozsahu), kým horný limit tvoria obce s výdavkami do 100 tis. eur (môže ísť o dve zákazky do 50 tis. za elektrinu aj plyn).

⁵ Zmluvy obcí uzavretých v decembri 2024 na CRZ.

3. Doložiť dodávateľovi presné údaje o spotrebe vrátane diagramu

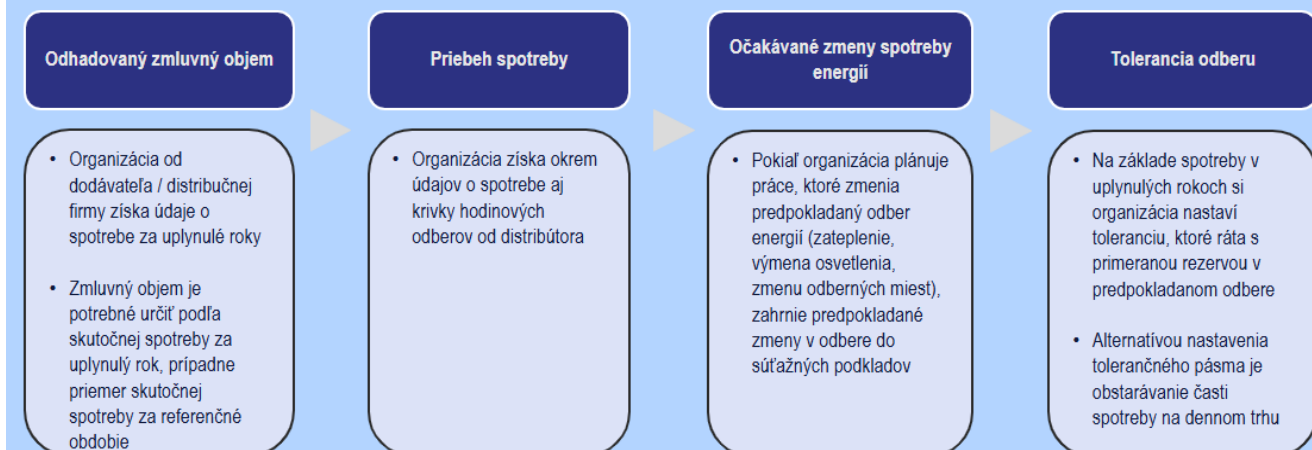
Presné dáta o spotrebe umožňujú dodávateľom ponúknuť lepšie ceny. V zmluve je v prvom rade potrebné správne stanoviť celkovú očakávanú spotrebu. V prípade nedodržania zmluvného odberu si dodávateľia môžu účtovať pokuty alebo do ceny zahrnúť rizikovú prírážku. Zdieľanie detailnejších informácií o priebehu spotreby dodávateľom umožňuje prispôbiť nákupnú stratégiu s ohľadom na špecifiká spotrebiteľa. Pre pokrytie dopytu svojich odberateľov totiž dodávateľia nakupujú rôzne produkty⁶ v rôznych časových obdobiach a na základe dodaných dát ich vedľa lepšie kombinovať pre dosiahnutie výhodnejšej ceny.

Nedodržanie zmluvného odberu je spojené s pokutami. Zmluvy s fixnou cenou stanovujú toleranciu pre neodbratie zmluvného objemu zvyčajne vo výške 10 až 20 %. V prípade nedodržania odberu si dodávateľ účtuje pokutu pre kompenzáciu nákladov z odpredania prebytočnej alebo dokúpenia chýbajúcej elektriny. Zmluvné pokuty sú často vyššie ako náklady dodávateľa⁷ a môžu dosiahnuť desiatky eur za MWh. Organizácie v snahe vyhnúť sa pokutám bežne požadujú vysokú toleranciu (30 a viac %, prípadne neobmedzene), čo môže viesť k vyššej jednotkovej cene.

Odhad spotreby by mal byť plánovaný čo najpresnejšie, tolerancia neodbratia by mala vychádzať z bežných odchýlok v minulosti. Zmluvne stanovený objem by mal vychádzať zo skutočností minulých rokov namiesto hrubo zaokrúhleného odhadu. Požadovaná tolerancia nedodržania odberu by zároveň mala zodpovedať bežnej odchýlke od priemernej spotreby za uplynulé roky. Presným určením spotreby s menším pásmom tolerancie tak možno dosiahnuť výhodnejšiu cenovú ponuku od dodávateľa, ktorý tak nemusí preberať riziko, a zároveň sa vyhnúť možným pokutám za nedodržanie zmluvného objemu.

V odhade spotreby je potrebné zohľadniť jej možné zmeny a výkyvy, napríklad po rekonštrukcii. Spotrebu plynu môže ovplyvniť výmena okien, zateplenie budovy alebo výmena plynových kotlov. Odber elektriny zas môže znížiť napríklad výmena osvetlenia, obstaranie nových spotrebičov ale aj inštalácia solárnych panelov. V prípade väčších organizácií nakupujúcich energiu pre viacero budov vplyva na spotrebu aj zmena počtu pripojených odberných miest. Zohľadnením očakávaných zmien v dokumentácii k obstarávaniu možno predísť nedodržaniu dohodnutého objemu a následným pokutám.

Box 3: Ako pripraviť podklady pre obstarávanie energií

Zdroj: ÚHP

Súčasťou dokumentácie k verejnému obstarávaniu by mali byť aj detailnejšie informácie o diagrame spotreby. Okrem presných údajov o celkovej spotrebe počas zmluvného obdobia by mali obstarávatelia poskytnúť aj informácie o jej štruktúre. Spotrebu plynu v budovách je potrebné rozdeliť na jednotlivé mesiace, s väčšinou v zimných mesiacoch. Pri elektrine denné

⁶ Produktmi sa v tomto kontexte myslia rôzne typy kontraktov, ktoré dodávateľia uzatvárajú na dodávku elektriny a plynu od výrobcov. Dlhodobé burzové kontrakty umožňujú dopredu nakúpiť dodávku energie na konkrétne časové obdobie (nasledujúci rok/ročné obdobie/kvartál/mesiac/týždeň), v prípade plynu je možné využívať aj podzemné zásobníky. Dodávateľia môžu zároveň energiu nakupovať aj na krátkodobom trhu (na nadchádzajúci/aktuálny deň).

⁷ Niektoré zmluvy napríklad obsahujú pokutu za prekročenie odobratého objemu elektriny vo výške dvojnásobku ceny na dennom trhu, a teda dvojnásobku nákladov, ktoré dodávateľ vynaložil na dokúpenie dodatočného množstva elektriny.

diagramy spotreby zachytávajú spotrebu vrátane klimatizácie alebo elektrického vykurovania. Spotrebné diagramy sú dostupné na vyžiadanie od dodávateľov a distribučných spoločností pre odberné miesta s nainštalovaným inteligentným meracím systémom⁸. Súťaž na nákup elektriny mesta Komárno zahŕňala presné údaje o spotrebe a odberné diagramy jednotlivých odberných miest s prirážkou vo výške 1,7 eur/MWh.

Na základe presných údajov o spotrebe môžu dodávatelia poskytovať aj energetické poradenstvo. Ide o poradenské služby spojené so znížením spotreby, plánovaním obnov či optimalizáciou rezervovaných distribučných kapacít na dosiahnutie úspor. Väčšina dodávateľov poskytuje energetické poradenstvo ako súčasť svojich produktov, prípadne ako samostatnú službu. Energetické poradenstvo je možné zakomponovať aj do zmluvy o dodávkach energií v rámci manažmentu energetickej a finančnej efektívnosti organizácie.

⁸ IMS by mali byť povinne nainštalované na odberných miestach, ktorých ročná spotreba elektriny dosahuje aspoň 4 MWh. Odberatelia s nižšou spotrebou a bez IMS sa môžu obrátiť na distribučnú spoločnosť, ktorá má povinnosť poskytnúť dostatok údajov o odbere na adekvátne informovanie súťaže.

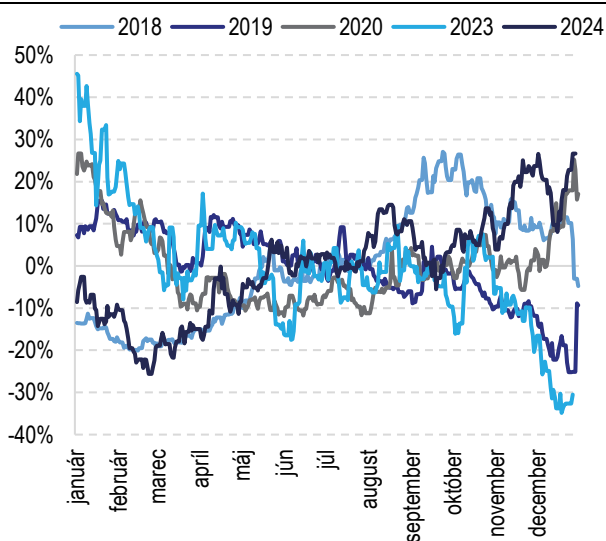
4. Nakupovať s predstihom a pri veľkoodbere po častiach

Obstarávanie na poslednú chvíľu môže viesť k vyšším cenám. Organizácie nakupujúce v časovej tiesni tesne pred ukončením zmluvného obdobia (najčastejšie ku koncu roka) majú menší priestor pre dohodnutie výhodných cien. Aj pri včasnom vyhlásení verejného obstarávania môže jeho dĺžka (vyše 70 % obstarávaní tovarov trvá viac ako 61 dní, [ÚVO, 2022](#)) negatívne ovplyvniť vyjednávaciu pozíciu. Okrem toho časový tlak môže viesť k chybám v podkladoch bez priestoru na prípadné nápravy či opakovanie obstarávania. Menší dodávatelia s nižšou flexibilitou zároveň nemusia byť koncom roka ochotní zazmluvniť ďalších zákazníkov.

Obstarávanie v predstihu umožňuje plne využiť konzultácie a napraviť chyby. V prípade skoršieho súťaženia je možné napríklad vyhlásiť opätovné obstarávanie, či nastaviť viackolovú aukciu. Zároveň je možné s dodávateľmi konzultovať správne nastavenie podmienok verejného obstarávania, zapracovať ich pripomienky, dodať ďalšie údaje a upraviť podklady. Konzultácie odstraňujú informačné bariéry a tak zvyšujú šancu zapojenia dodávateľov. Naopak, ak je obstarávanie spustené neskoro, môže pre nezáujem prísť až k zrušeniu súťaže. Jednou z príčin boli krátke lehoty, keďže dodávatelia nemali reálnu možnosť za desať dní pripraviť ponuku na odber elektriny začínajúci v nasledujúcom mesiaci.

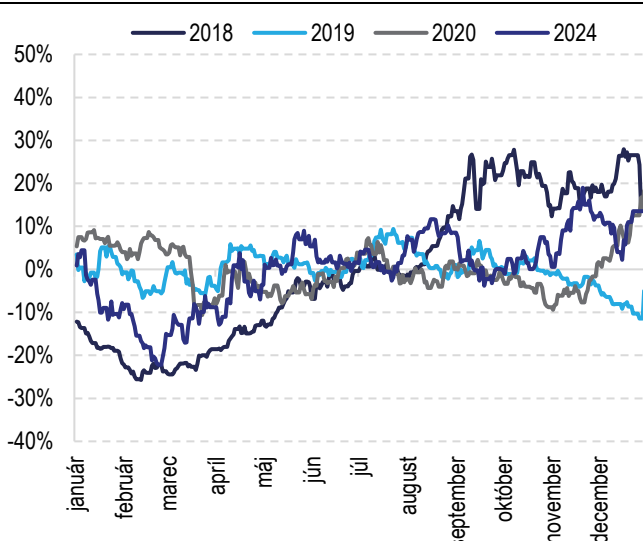
Ceny elektriny a plynu na burzách môžu byť koncom roka vyššie. Ceny ovplyvňuje napríklad počasie a miera naplnenia zásobníkov plynu. Počas roka ceny kolíšu, v druhom a treťom kvartáli sa štandardne pohybujú okolo ročného priemeru (Graf 10 a 11). Z dát z uplynulých rokov (očistených o energetickú krízu) vyplýva, že koncom roka sú ceny elektriny a plynu zvyčajne vyššie ako ročný priemer. Neskorý nákup tak môže viesť k mierne vyšším cenám aj na základe burzových faktorov.

Graf 10: Index burzových cien plynu oproti priemeru daného roka

Pozn.: Kontrakty cal+1 produktu EEX THE Zdroj: PXE, ÚRSO, ÚHP
EGSI Natural Gas Futures

Graf 11: Index burzových cien elektriny oproti priemeru daného roka

Pozn.: Kontrakty cal+1 produktu EEX-PXE Zdroj: PXE, ÚRSO, ÚHP
Slovakian Power Futures Baseload

Rozdelenie nákupu na viacero častí minimalizuje riziko výkyvov cien na burze. Ceny energií sa neustále menia, najmä pre väčších odberateľov je výhodné nakupovať priebežne na viacero etáp dodávky na dlhšie obdobie vopred. Rozdelenie celkového objemu do viacero nákupov rozkladá riziko fluktuácie ceny na viacero období. To prispieva aj k stabilnejšiemu rozpočtovaniu nákladov na energie pre väčších alebo združených odberateľov. Po častiach nakupuje aj rakúska organizácia BBG (Box 2) a viacero veľkých súkromných firiem na Slovensku.

5. Súťažiť len cenu elektriny a plynu a pri veľkých nákupoch zvážiť aukcie

Nesprávne nastavenie spôsobu určenia ceny môže viesť k predraženiu obstarávania. Spôsoby určenia ceny sa medzi organizáciami líšia, najlepšou praxou je určovať cenu, prípadne prirážku obchodníka k trhovej cene, fixne v eurách za megawatthodinu. Cenová ponuka by sa mala týkať len dodávky komodity a nemala by zahŕňať položky ako dane distribučné poplatky, na ktoré dodávateľ nemá vplyv.

Súťažiť by sa mala len cena komodity bez distribúcie a iných poplatkov. Poplatky a dane v konečnej cene energií akými sú napríklad distribučné poplatky, tarify za prevádzku systému či systémové služby v cene elektriny alebo spotrebná daň sú položky, ktoré dodávateľ nevie ovplyvniť ani predvídať. Pokiaľ organizácia požaduje zazmluvnenie konečnej ceny vrátane daní a poplatkov, dodávateľ si k cene započíta rezervu pre prípad, že sa tieto poplatky počas doby dodávky zmenia. takto napríklad zazmluvnili odber elektriny s vopred určenou výškou TPS a TSS na ⁹. V zmluve by tak mala byť stanovená len cena dodávky komodity, dane a poplatky by mali byť účtované podľa platných cenníkov distribučných spoločností a cenových rozhodnutí ÚRSO.

Prirážka obchodníka by mala byť určená v eurách, nie koeficientmi. Koeficientom určená prirážka sa v mení v závislosti od vývoja na trhu, v prípade veľkého odberateľa môže dosiahnuť rozdiely v desiatkach tisíc eur. Využitie koeficientov je rizikové najmä počas krízy. V niektorých prípadoch v dôsledku cenových výkyvov cez koeficienty narástla prirážka o 100 %. Namiesto koeficientu je vhodnejšie súťažiť prirážku stanovenú v eur/MWh.

Pri obstarávaní väčších objemov môžu organizácie zvážiť aukcie. Dodávateľia v elektronickej aukcii súťažia medzi sebou v predložení čo najnižšej ponuky. Oproti jednokolovým ponukám môžu viesť k nižším cenám keďže umožňujú dodávateľom v reakcii na ponuku konkurencie opätovne znížiť ponúkanú cenu. Využitie aukcií môže byť relevantné najmä pre väčšie zákazky, ktoré sú dostatočne atraktívne pre viacokolové zapojenie sa dodávateľov. Menšie organizácie môžu agregovať dopyt centralizáciou nákupu a tým zvýšiť záujem dodávateľov o zapojenie sa do aukčných kôl obstarávania.

Aukcie nemusia viesť k optimálnej cene v prípade špecifických zákaziek. Dodávateľia môžu byť zdržanliví zapojiť sa do súťaže v prípade rizikových podmienok organizácie. Pri obmedzenom počte uchádzačov aukcia vedie k horšej cenovej ponuke ako jednokolové ponuky. Aukcie sú vhodné pri predvídateľnom odbere, naopak nemusia byť efektívnou alternatívou v prípade nízkeho záujmu zo strany dodávateľov. Z tohto dôvodu prešlo napríklad ŽSR z aukcií na jednokolovú súťaž.

Box 4: Pevná a denná trhovú cenu komodity

Od energetickej krízy väčšinovo používaná spotová cena sa dnes už nemusí oplatiť. Kvôli bezprecedentne vysokým fixným cenám prešla počas energetickej krízy väčšina odberateľov na výhodnejšiu dennú spotovú cenu. Fixné ceny sa však odvtedy výrazne znížili a spotová cena už nemusí byť jednoznačne výhodnejšia. Napriek tomu je nákup elektriny na spote naďalej najčastejšou formou určenia ceny pri obstarávaní vo verejnej správe.

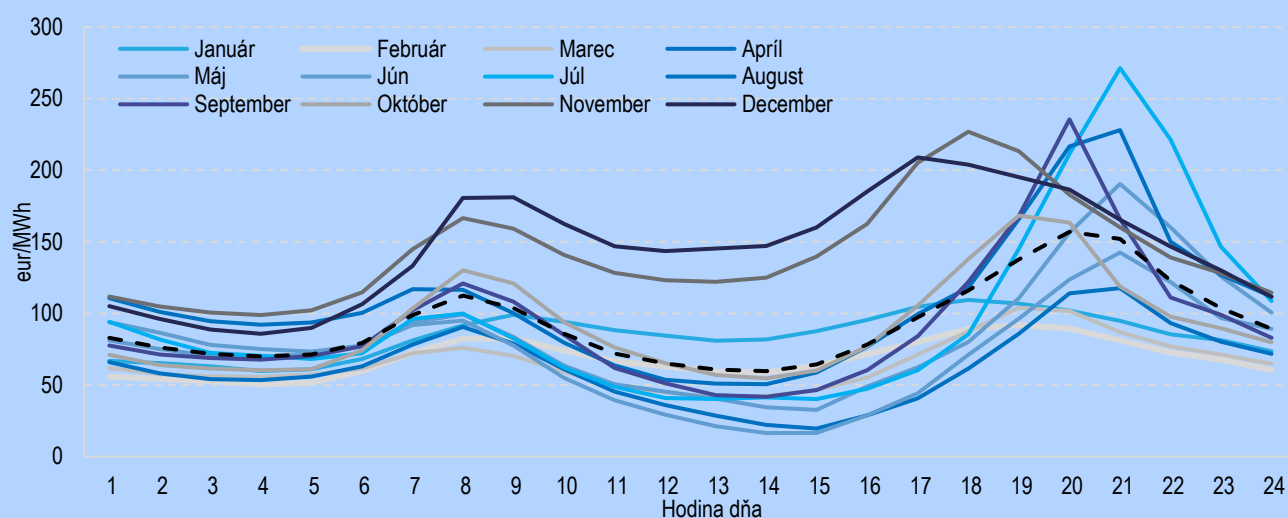
Verejná správa vie kolísanie spotových cien využiť pre úsporu len v menšej miere. Ceny sú štandardne vyššie v ranných a večerných hodinách a nižšie počas dňa s podporou od obnoviteľných zdrojov (Graf 12). Elektrina je zároveň vplyvom nižšieho dopytu lacnejšia počas víkendov a sviatkov. Nákup elektriny na spote sa tak oplatí spotrebiteľom, ktorí vedú svoju spotrebu flexibilne presúvať v rámci hodín, prípadne dní. Príkladom môžu byť športové zariadenia, ktoré môžu načasovať spotrebu na ohrev/chladenie (plavárne/klziská) či vodárne. Na efektívne využívanie spotových cien v administratívnych budovách sú potrebné inteligentné systémy umožňujúce reguláciu spotreby, prípadne batérie s možnosťou odloženia energie. Tieto technológie sú však v súčasnosti vo verejných budovách len minimálne dostupné.

Spotové ceny môžu byť nevýhodné pre organizácie s konštantnou spotrebou alebo vlastnou fotovoltikou. Pri relatívne stabilnej spotrebe bez možnosti optimalizácie počas dňa je priestor pre úsporu na spote obmedzený (napríklad datacentrum, organizácie ako väznice či nemocnice s 24-hodinovou prevádzkou). Pri vlastnej fotovoltike zas väčšia časť odberu zo siete prebieha v čase vyššej spotovej ceny, kým počas slnečných hodín s nižšou cenou (Graf 12) prevláda

⁹ ÚRSO určuje a zverejňuje výšku tarify za prevádzkovanie systému (TPS) a tarify za systémové služby (TSS) pre všetky subjekty vždy začiatkom kalendárneho roka na obdobie jedného roka. Zmluvy s dojednanou konečnou cenou elektriny na viacročné obdobie tak nemôžu odhadnúť presnú výšku taríf počas celého trvania zmluvy.

vlastná výroba. Organizácie s pravidelnou letnou odstavkou (prázdniny, celozávodná dovolenka) vedia využiť potenciál podpriemerných cien na spote v letných mesiacoch v menšej miere.

Graf 12: Priemerná cena na spote počas dňa v jednotlivých mesiacoch v roku 2024 (eur/MWh)

Zdroj: ÚHP

Spotové ceny môžu byť nevýhodné pre organizácie s konštantnou spotrebou alebo vlastnou fotovoltikou.

Pri relatívne stabilnej spotrebe bez možnosti optimalizácie počas dňa je priestor pre úsporu na spote obmedzený (napríklad datacenter, organizácie ako väznice či nemocnice s 24-hodinovou prevádzkou). Pri vlastnej fotovoltike zas väčšia časť odberu zo siete prebieha v čase vyššej spotovej ceny, kým počas slnečných hodín s nižšou cenou (Graf 12) prevláda vlastná výroba. Organizácie s pravidelnou letnou odstavkou (prázdniny, celozávodná dovolenka) vedia využiť potenciál podpriemerných cien na spote v letných mesiacoch v menšej miere.

Organizácie by mali sledovať svoju odberovú krivku a výber produktu pravidelne konzultovať s dodávateľom.

Najmä pre pasívnych odberateľov, ako napr. administratívne budovy, je náročné jednoznačne určiť či je nákup na spote vždy výhodný. Porovnanie s fixnou cenou sa v závislosti od vývinu na trhu môže každoročne líšiť, výkyvy na spotovom trhu sa zároveň postupne zväčšujú a ceny sa pohybujú od záporných hodnôt až po stovky eur/MWh. Volatilita na trhu môže zároveň sťažiť organizácii tvorbu rozpočtu, keďže spotový produkt nie je možné predom presne naceniť. Pri príprave obstarávania (napr. prostredníctvom prípravných trhových konzultácií) je preto vhodné konzultovať priebeh spotreby s dodávateľmi a na základe toho voliť medzi fixnou a spotovou cenou.

Spot môže byť využívaný v kombinácii s fixnou cenou na pokrytie variability spotreby.

V súčasnosti narastá počet zmlúv kombinujúcich fixnú a spotovú cenu. Väčšina odberu (50 – 80 %) pre pokrytie základnej spotreby je účtovaná cez fixnú cenu, výkyvy nad základný odber sú nakupované na spote s prirážkou. Väčšinový objem na fixnej cene pomáha organizácii s rozpočtovým plánovaním. Variabilná časť umožňuje efektívne zúčtovanie krivky spotreby a v prípade vyššej spotreby v lacnejších hodinách (napríklad pri využívaní klimatizácie) aj dosiahnutie úspor. Pri správnom nastavení pomeru medzi fixnou a spotovou cenou, variabilná časť spotreby nahrádza toleranciu nedodržaného odberu.

6. Obstarávať pravidelne aspoň raz za dva roky a bez dodatkov

Dodávka elektriny a plynu by sa mala súťažiť priebežne, minimálne raz za dva roky. Pravidelné obstarávanie zvyčajne vedie k nižším výdavkom na elektrinu a plyn, keďže umožňuje zohľadňovať aktuálny vývoj na trhu. Najmä pre väčšie subjekty je žiaduce pravidelne vyhodnocovať vývoj cien a priebežne upravovať aj stratégiu nákupu a obstarávania napríklad výberom medzi spotovým a fixným produktom v závislosti od podmienok na trhu. Naopak, zazmluvnenie energií v zlom čase na dlhé obdobie môže viesť k výrazným stratám, keď zmluvná cena dlhodobo nereflektuje poklesy na energetických trhoch.

Dlhé zmluvné obdobia vedú k vyšším cenám kvôli neistote ohľadom burzových cien a zmien spotreby. Najmä pri väčších zákazníkoch dodávatelia nemusia byť schopní nakúpiť celý požadovaný objem s viacročným predstihom. Ceny v dlhých zmluvách tak zohľadňujú možné riziko nárastu cien na burze pri neskoršom nákupe. Zmluvný objem určený s niekoľkoročným predstihom zároveň nemusí byť presný a skutočný odber sa počas trvania zmluvy môže zmeniť. Dlhšie zmluvy tak boli v minulosti drahšie. Dlhšie zmluvy však v ojedinelých krízových prípadoch môžu byť výhodnejšie, MK SR v rokoch 2021 – 2024 malo v konečnom dôsledku zafixovanú výhodnejšiu cenu. Obstarávania by však nemali prebiehať na dlhé obdobia pre prípad krízovej situácie, v dlhodobom horizonte takáto stratégia vedie k značnému predraženiu dodávky počas oveľa viac početných rokov s normálnymi trhovými podmienkami.

Zmluvy na viac rokov dopredu so zohľadnením neistoty trhového vývoja bývajú jednotkovo drahšie. Kontrakty na dodávku elektriny a plynu na niekoľko rokov dopredu v uplynulých rokoch odrážali neistotu ohľadom budúceho vývoja cien a boli tak menej výhodné. Napríklad megawatthodina plynu s dodávkou v roku 2025 stála ešte v roku 2022 na burze v priemere 60 eur, v roku 2023 v priemere 47 eur a v roku 2024 len 38 eur. Organizácie s dlhšou zmluvou tak nakúpili energie drahšie v porovnaní s opakovaným obstarávaním.

Na obstaranie energií je potrebná verejná súťaž, dodatkovanie existujúcich zmlúv nákup predražuje. V snahe vyhnúť sa procesu verejného obstarávania využívajú viaceré organizácie možnosť predlžovať a dodatkovať staršie zmluvy. Predlžovanie starších zmlúv obchádza verejnú súťaž a môže viesť k nadhodnotenej cene bez konkurencie. Niektoré organizácie dodatkovaním starších zmlúv dosiahli vyššiu prirážku oproti aktuálnej trhovej ponuke.

Bibliografia

IHA, 2024. Spotreba energií v terciárnom sektore na Slovensku. Dostupné online: <https://www.mhsr.sk/uploads/files/43OKIHrY.pdf?csrt=5273779883853174835>

ÚRAD PRE VEREJNÉ OBSTARÁVANIE, 2022. SPOLU NADLIMIT a PODLIMIT – Priemerná dĺžka trvania VO vyhlásených v roku 2021 (od vyhlásenia do uzavretia prvej zmluvy). Dostupné online: <https://www.uvo.gov.sk/extdoc/5175>

ÚHP, 2023. Revízia výdavkov a príjmov v sektore energetiky. Dostupné online: https://www.mfsr.sk/files/archiv/55/Revizia_po_recenznom_konani.pdf

Zoznam skratiek

Skratka	Názov
BBG	<i>Bundesbeschaffung GmbH</i>
CRZ	Centrálny register zmluv
CÚZ	Centrum účelových zariadení
DNS	Dynamický nákupný systém
DPH	daň z pridanej hodnoty
eSPap	<i>Entidade de Serviços Partilhados da Administração Pública</i> (Úrad zdieľaných vládnych služieb, Portugalsko)
GWh	gigawatthodina
IHA	Inštitút hospodárskych analýz
IMS	Inteligentný merací systém
mil.	miliónov
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MPRV SR	Ministerstvo poľnohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MWh	megawatthodina
NJF	Národný jadrový fond
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
PXE	<i>Power Exchange Centra Europe a.s.</i>
RIS	Rozpočtový informačný systém
SIEA	Slovenská inovačná a energetická agentúra
SPP	Slovenský plynárenský priemysel a.s.
SSE	Stredoslovenská energetika a.s.
tis.	tisíc
TPS	tarifa za prevádzkovanie systému
TSS	tarifa za poskytovanie systémových služieb
TWh	terawatthodina
ÚHP	Útvar hodnoty za peniaze
ÚMS	Únia miest Slovenska
ÚRSO	Úrad pre reguláciu sieťových odvetví
ÚVO	Úrad pre verejné obstarávanie
VSE	Východoslovenská energetika a.s.
VÚC	vyšší územný celok
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska
ZSE	Západoslovenská energetika a.s.
ŽSR	Železnice Slovenskej republiky